

Quản lý hoạt động xã hội hóa giáo dục ở các trường trung học cơ sở

Trần Đăng Khoa*

*Trường Đại học Trà Vinh

Received: 30/3/2023; Accepted: 6/4/2023; Published: 12/4/2023

Abstract: On the basis of research on educational socialization activities in lower secondary schools; The article presents some theoretical issues on the above issue.

Keywords: Educational socialization activities, junior high school

1. Đặt vấn đề

Xã hội hóa giáo dục (XHHGD) là chủ trương lớn của Đảng và Nhà nước. Luật Giáo dục đã có 1 Điều riêng quy định về “XHHSNGD”. Đặc biệt tại nhiệm vụ và giải pháp thứ 7 của Nghị quyết Hội nghị Trung ương 8 (khóa XI) của Đảng về Đổi mới căn bản toàn diện giáo dục & đào tạo... đã chỉ rõ: “Đổi mới chính sách, cơ chế tài chính, huy động sự tham gia đóng góp của toàn xã hội; nâng cao hiệu quả đầu tư để phát triển giáo dục và đào tạo”.

Thực tế hoạt động XHHGD thời gian qua đã tạo nên nguồn lực tinh thần và vật chất quan trọng để thúc đẩy sự phát triển của SNGD. Thực hiện XHHGD ở các trường THCS đã đạt được những kết quả nhất định như quy mô trường lớp được mở rộng và ngày càng được sắp xếp hợp lý, CSVC và trang thiết bị được đầu tư đáp ứng nhu cầu dạy và học; chất lượng giáo dục THCS được nâng lên đáp ứng các yêu cầu phát triển của xã hội. Tuy nhiên, việc thực hiện công tác XHHGD vẫn còn không ít khó khăn, hạn chế; có nhiều nguyên nhân khác nhau và cần sớm có biện pháp khắc phục tình trạng trên, hướng đến phát huy hiệu quả cao nhất công tác XHHGD tại các trường THCS. Để đẩy mạnh hoạt động XHHGD, vấn đề Quản lý hoạt động này ở các trường THCS là rất cần thiết.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Hoạt động xã hội hóa

Hoạt động XHH được coi là một giải pháp xã hội có tính liên ngành cao nhằm huy động các lực lượng xã hội tham gia một cách tích cực để giải quyết một vấn đề xã hội nào đó. Hoạt động XHH dưới góc nhìn của các nhà lãnh đạo, quản lý là một quá trình tổ chức, quản lý và huy động nhiều lực lượng xã hội cùng tham gia để giải quyết một vấn đề của xã hội theo một chiến lược xác định và có kế hoạch.

Trong XHHGD, thuật ngữ giáo dục được hiểu theo nghĩa chung nhất: “Giáo dục là một hiện tượng

xã hội”. Trong cụm từ XHHGD phải hiểu giáo dục là một hoạt động xã hội. Điều này nhấn mạnh một đặc trưng của giáo dục là tính xã hội của nó. Nhưng không giống với các hoạt động xã hội khác, chức năng chủ yếu của giáo dục là hình thành và phát triển nhân cách con người. Như vậy, giáo dục là một hoạt động xã hội nhưng với đặc trưng của nó, khái niệm giáo dục gắn với khái niệm hình thành, phát triển, XHH cá nhân và cá thể hóa.

Theo Nghị quyết số 90/1997/NQ-CP, ngày 21/8/1997 của Chính phủ ban hành về phương hướng và chủ trương XHH trong các hoạt động giáo dục, y tế, văn hóa đã xác định khái niệm XHHGD như sau:

- Là vận động và tổ chức sự tham gia rộng rãi của nhân dân, của toàn xã hội vào sự phát triển SNGD;

Là xây dựng cộng đồng trách nhiệm của các tầng lớp nhân dân và đảng bộ, HĐND, UBND, các cơ quan nhà nước, các đoàn thể quần chúng, các tổ chức kinh tế, các doanh nghiệp đóng tại địa phương và của từng người dân đối với việc tạo lập và cải thiện môi trường kinh tế xã hội lành mạnh thuận lợi cho hoạt động giáo dục;

Là mở rộng các nguồn đầu tư, khai thác các tiềm năng về nhân lực, vật lực và tài lực trong xã hội; phát huy và sử dụng có hiệu quả các nguồn lực này.

XHHGD không chỉ là công việc của ngành giáo dục mà là sự nghiệp của toàn dân, của mọi tổ chức kinh tế - xã hội (KT-XH) dưới sự lãnh đạo của Đảng và quản lý của Nhà nước. XHHGD là làm cho giáo dục trở thành việc của toàn xã hội, làm cho toàn xã hội nhận thức đúng đắn vị trí, vai trò của giáo dục trong sự phát triển kinh tế - xã hội, thực trạng của địa phương, qua đó xây dựng cộng đồng trách nhiệm của các tầng lớp nhân dân đối với việc tạo lập, cải thiện môi trường KT-XH lành mạnh và thuận lợi cho hoạt động giáo dục.

2.2. Nội dung của hoạt động XHHGD ở trường

THCS

Nghị quyết số 90/1997/NQ-CP, ngày 21/8/1997 của Chính phủ xác định 03 nội dung trọng tâm của cuộc vận động XHHGD là:

- Tạo ra phong trào học tập sâu rộng trong toàn xã hội theo nhiều hình thức, vận động toàn dân, trước hết là những người trong độ tuổi lao động thực hiện học tập suốt đời để làm việc tốt hơn, thu nhập cao hơn và có cuộc sống tốt đẹp hơn, làm cho xã hội ta trở thành một xã hội học tập.

- Vận động toàn dân chăm sóc thế hệ trẻ, tạo môi trường giáo dục tốt lành, phối hợp chặt chẽ giữa giáo dục trong nhà trường với giáo dục ở gia đình và ngoài xã hội; tăng cường trách nhiệm của cấp ủy đảng, hội đồng nhân dân, ủy ban nhân dân, các đoàn thể quần chúng, các doanh nghiệp... đối với SNGD.

- Nâng cao ý thức trách nhiệm và sự tham gia của toàn dân, của mỗi người đối với giáo dục, nhằm củng cố, tăng cường hiệu quả của HTGD để phục vụ tốt việc học tập của nhân dân.

Như vậy nội dung của hoạt động XHHGD ở trường THCS thể hiện ở 3 nội dung cơ bản là: Tạo lập phong trào rộng khắp trong xã hội, mọi người đều được học, học thường xuyên, học suốt đời, xem việc học là nghĩa vụ và quyền lợi; Xây dựng môi trường giáo dục lành mạnh, phối hợp chặt chẽ giữa giáo dục nhà trường, gia đình và xã hội, mọi tầng lớp, mọi giai cấp. Huy động xã hội tham gia trực tiếp và gián tiếp vào quá trình giáo dục.

Nội dung của hoạt động XHHGD còn được thể hiện ở các mặt sau:

- Giáo dục cho mọi người, mọi người cho giáo dục. Đây cũng là nội dung rất quan trọng của hoạt động XHHGD nhằm huy động toàn xã hội tham gia vào quá trình giáo dục và tự giáo dục; tiến hành giáo dục cho mọi người, thực hiện quyền cơ bản của con người để mọi người được học tập thường xuyên, suốt đời, tiến tới xây dựng xã hội học tập.

Mục tiêu giáo dục trong Luật Giáo dục năm 2005 xác định: “Đào tạo con người Việt Nam phát triển toàn diện, có đạo đức, tri thức, sức khỏe, thẩm mỹ và nghề nghiệp, trung thành với lý tưởng độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội; hình thành và bồi dưỡng nhân cách, phẩm chất và năng lực của công dân, đáp ứng yêu cầu của sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc” (Luật Giáo dục, 2005). Muốn đạt được mục tiêu này, phải thực hiện tốt việc huy động toàn xã hội tham gia vào SNGD, tạo thành sức mạnh tổng thể.

- Đa dạng hóa các loại hình học tập, đào tạo. Nhà trường trong HTGD quốc dân được tổ chức theo các

loại hình công lập, dân lập và tư thục. Giáo dục hoạt động theo phương thức chính quy và giáo dục thường xuyên; các hình thức học tập gồm: tập trung, tại chức và học từ xa, tự học có hướng dẫn, trong đó Nhà nước tạo điều kiện để trường công lập giữ vai trò nòng cốt trong HTGD quốc dân, giáo dục chính quy giữ vai trò chi phối toàn bộ HTGD (Luật Giáo dục, 2005).

- Huy động tối đa các nguồn lực đầu tư cho giáo dục. Để phát triển quy mô, chất lượng, hiệu quả giáo dục đáp ứng nhu cầu phát triển giáo dục ngày càng cao, không thể chỉ dựa vào ngân sách Nhà nước, nhất là trong giai đoạn hiện nay. Do vậy thực hiện XHHGD là rất cần thiết, phải huy động tối đa các nguồn lực cho giáo dục “Nhà nước ưu tiên đầu tư cho giáo dục; khuyến khích và bảo hộ các quyền, lợi ích hợp pháp của tổ chức, cá nhân trong nước, người Việt Nam định cư ở nước ngoài, tổ chức, cá nhân nước ngoài đầu tư cho giáo dục” (Quốc hội, 2009).

- Tăng cường sự quản lý của Nhà nước trong việc thực hiện XHHGD. XHHGD phải đặt dưới sự quản lý của Nhà nước “Huy động toàn xã hội làm giáo dục, động viên các tầng lớp nhân dân góp sức xây dựng nền giáo dục quốc dân dưới sự quản lý của Nhà nước” (ĐCS Việt Nam, 1993). XHHGD không có nghĩa là Nhà nước chuyên giao hay phó thác nhiệm vụ này cho các cá nhân, tổ chức, doanh nghiệp, mà là tạo điều kiện để toàn xã hội tham gia vào giáo dục, sao cho nó đáp ứng tốt nhất nhu cầu của xã hội và cũng không có nghĩa là buông lỏng sự quản lý thống nhất của Nhà nước về giáo dục. Theo tinh thần trên, nội dung quản lý Nhà nước trong việc thực hiện XHHGD ở đây là xây dựng, chỉ đạo thực hiện chủ trương, kế hoạch XHHGD; ban hành và tổ chức thực hiện các văn bản quy phạm về XHHGD, về cơ chế phối hợp giữa các ngành, các cấp, về huy động, sử dụng các nguồn lực giáo dục, về tổ chức nhân sự...; quy định nghĩa vụ, trách nhiệm, quyền hạn của các ngành, các cấp, các tổ chức kinh tế - xã hội, các cá nhân tham gia trực tiếp hoặc gián tiếp vào quá trình giáo dục; giám sát, kiểm tra việc triển khai thực hiện XHHGD. Như vậy, quản lý Nhà nước trong việc thực hiện XHHGD được hiểu là trách nhiệm của chính quyền các cấp về 3 nhóm vấn đề: Hình thành thể chế XHHGD; Tổ chức, chỉ đạo thực hiện XHHGD; Giám sát, đôn đốc, kiểm tra việc triển khai thực hiện XHHGD

Ba nhóm vấn đề này có mối quan hệ chặt chẽ với nhau: nếu tổ chức chỉ đạo thực hiện XHHGD là mấu chốt thì việc tạo thể chế XHHGD là tiền đề pháp lý, là chỗ dựa cho việc triển khai quản lý Nhà nước; còn giám sát, kiểm tra là xác định trình độ và mức độ thực

hiện XHHGD của toàn xã hội dưới sự quản lý của Nhà nước.

2.3. Hình thức tổ chức hoạt động XHHGD ở cấp THCS

Đa dạng hóa các hình thức đào tạo: Mở trường phổ thông ngoài công lập. Trường công lập hiện nay không thu học phí học sinh. Ngoài trường công lập, còn có trường tư thục (do một cá nhân đứng ra mở trường, đầu tư cho trường hoạt động hay do một nhóm công dân, tổ chức trong hoặc ngoài nước hoặc cùng kết hợp với nhau đứng ra mở trường và đầu tư cho trường hoạt động).

Các cơ sở đào tạo theo hình thức không chính quy như trung tâm GDTX và GDNN, đa dạng về hình thức và nội dung học tập để người học ở các lứa tuổi có thể lựa chọn cho phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh của mình khi họ không có điều kiện học tập trung tại trường THPT.

Lập các học bổng, giải thưởng khuyến học do cá nhân, tổ chức trong và ngoài nước tài trợ cho học sinh có thành tích nổi trội, có hoàn cảnh đặc biệt khó khăn.

Tổ chức, tạo điều kiện cho người dân và các tổ chức tham gia góp ý vào các nội dung liên quan đến giáo dục tiểu học.

Liên kết với các tổ chức giáo dục, mời người ngoài ngành giáo dục đến tham gia hoạt động nhà trường.

Củng cố tổ chức và hoạt động của Hội Khuyến học địa phương, Ban đại diện cha mẹ học sinh đi vào hoạt động có nề nếp, hiệu quả.

Nhà nước khuyến khích bằng chính sách tài chính đối với các cá nhân và tổ chức có hoạt động trong lĩnh vực giáo dục như giao đất làm trường, không thu tiền sử dụng đất, miễn hoặc ưu đãi thuế suất, ưu đãi tín dụng. Thường xuyên khen thưởng, động viên các cơ sở giáo dục ngoài công lập, người có công với giáo dục dưới nhiều hình thức khác nhau.

2.4. Quản lý hoạt động XHHGD ở cấp THCS

Quản lý hoạt động XHHGD ở trường THCS được hiểu là quá trình chỉ đạo, điều hành hoạt động XHHGD, là hệ thống những tác động có ý thức, có mục đích, có kế hoạch, hợp với quy luật của chủ thể quản lý đến các lực lượng trong và ngoài ngành giáo dục, nhằm thực hiện có chất lượng và có hiệu quả mục tiêu giáo dục.

Quản lý hoạt động XHHGD ở trường THCS đòi hỏi phương pháp mềm dẻo, linh hoạt, tạo được những phong trào, định hướng được phong trào, phát huy dân chủ trong nhân dân, tăng cường nguồn lực của xã hội và cộng đồng nhằm thực hiện mục tiêu

giáo dục: “Nâng cao dân trí, đào tạo nhân lực, bồi dưỡng nhân tài”.

Quản lý hoạt động XHHGD ở trường THCS không phải là công việc của riêng ngành GD&ĐT; cử riêng hiệu trưởng trường THCS với chức năng của mình, chủ yếu làm công tác tham mưu, vận động tuyên truyền để xã hội nhận thức đầy đủ hơn về giáo dục, chia sẻ khó khăn với giáo dục, cộng đồng trách nhiệm và tham gia vào quá trình phát triển giáo dục và đào tạo, trực tiếp chỉ đạo và quản lý hoạt động XHHGD trong các nhà trường, để giúp cho hoạt động XHHGD đi đúng hướng và đạt được kết quả thuận lợi.

3. Kết luận

XHHGD là điều kiện quan trọng để thực hiện chuẩn hóa, hiện đại hóa giáo dục; trên cơ sở đó, đạt tới chất lượng và hiệu quả giáo dục ở trình độ cao hơn, phù hợp xu hướng phát triển của giáo dục hiện nay. Quá trình nghiên cứu hoạt động XHHGD ở các trường THCS, cho thấy XHHGD đó là: SNGD không phải là của riêng cấp nào, ngành nào mà là sự nghiệp chung của toàn Đảng, Nhà nước và toàn dân (toàn xã hội); nên xã hội phải có nhiệm vụ chăm lo phát triển giáo dục; trong bối cảnh đổi mới căn bản toàn diện GD&ĐT; hoạt động XHHGD ở các trường THCS là tất yếu, phù hợp với xu thế phát triển của xã hội hiện đại. Tăng cường quản lý hoạt động XHHGD ở các trường THCS là góp phần nâng cao chất lượng GD&ĐT, góp phần quan trọng vào thực hiện đổi mới căn bản, toàn diện GD&ĐT trong giai đoạn hiện nay.

Tài liệu tham khảo

[1] Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Nghị quyết Hội nghị TW 8 (khóa XI)*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội.

[2] Quốc hội (2019), *Luật giáo dục sửa đổi 2019*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.

[3] Chính phủ (1997), *Nghị quyết số 90/CP, ngày 21/8/1997 về Phương pháp và chủ trương XHH công tác giáo dục, y tế, văn hóa*. Hà Nội

[4] Chính phủ (2008), *Nghị định số 69/2008/NĐ-CP, ngày 30/5/2008 về Chính sách khuyến khích XHH đối với các hoạt động trong lĩnh vực giáo dục, dạy nghề, y tế, văn hóa, thể thao, môi trường*. Hà Nội

[5] Chính phủ (1999), *Nghị định số 73/1999/NĐ-CP, ngày 19/8/2002 về chính sách khuyến khích xã hội hoá đối với các hoạt động trong lĩnh vực giáo dục, Y tế, Văn hoá, Thể thao*. Hà Nội

[6] Chính phủ (2019), *Nghị quyết số 35/NQ-CP ngày 04/06/2019 về tăng cường huy động các nguồn lực của xã hội đầu tư cho phát triển giáo dục và đào tạo giai đoạn 2019 – 2025*. Hà Nội